

Za Libuší Kropáčkovou (1931–2016)

Každý historik a badatel čas od času naráží na velmi cenná ústní svědectví pamětníků, kteří mu ze svých vzpomínek mohou popsat události dávno minulé. Samozřejmě k nim musí přistupovat velmi opatrně a kriticky, ale tak jako tak ho posouvají dál. V mnoha případech má také možnost využívat bohaté rodinné archivy a vzácné pozůstalosti po příbuzných.

Dne 19. září 2016 se uzavřel život šarmantní dámy a zároveň strážkyně odkazu jejích předků, paní doktorky Libuše Kropáčkové. Setkání v jejím spořilovském domku byla vždy návratem do elegantních časů první republiky se vzpomínkami na hrdinství a statečnost, ale i krutost totalitních režimů.

Libuše Kropáčková byla jednou ze dvou dcer ruralistického spisovatele Františka Křeliny, který byl v červenci 1952 odsouzen spolu s dalšími literáty v brněnské části procesu s tzv. Zelenou internacionálou na 12 let do vězení. Jak L. Kropáčková vždy říkala, pouze zázrakem se jí povedlo vystudovat medicínu a stát se lékařkou,

její sestra Hana (provdaná Pražáková) se jen s velkými obtížemi mohla věnovat literatuře a překladatelství. Ze spořilovského domku byla rodina vystěhována do malého bytu v temné uličce v centru Prahy.

Uprostřed těchto nejhorších časů se na Štědrý den roku 1955 provdala za Jiřího Kropáčka. Později významný historik umění a po roce 1990 dokonce i docent Univerzity Karlovy měl pro rodinnou situaci své nastávající manželky plně pochopení – měl vlast-

ní rodinnou zkušenost. Jeho otec Václav Kropáček, vysoký důstojník generálního štábu a v letech 1936–1938 přednosta vojenské kanceláře ministra národní obrany Františka Machníka, se po nacistické okupaci zapojil do odboje a jako podnáčelník Obrany národa měl na starosti problematiku sledování kolaborantů s Němci. V prosinci 1939 byl zatčen, na Pankráci se stal spolehlivým chodbařem, leč 13. prosince 1943 byl v Drážďanech popraven. Jeho statečná manželka Božena s dvěma malými dětmi mezitím na jaře 1942 v jejich devjickém bytě ukrývala několik dní a nocí Adolfa Opálku (viz *Paměť a dějiny* č. 4/2013). Tento úkryt nebyl nikdy prozrazen a rodina se dožila konce války.

Po smrti manžela v roce 2009 se paní doktorka Kropáčková stala strážkyní odkazu nejen svého otce, ale i rodičů svého muže. Pro připomínání jejich statečnosti, odvahy a nezlomnosti udělala maximum. Čest její památce.

Lukáš Kopecký, foto autor

Předávání Cen ÚSTR se poprvé konalo v Senátu

Medaile 23. listopadu 2016 převzala pětice osobností a dvě organizace

Ocenění, která Ústav pro studium totalitních režimů uděluje od svého vzniku, získala v roce 2016 novou podobu. K dosavadní Ceně Václava Bendy za statečné občanské postoje v době nacistické okupace a komunistické diktatury přibýly dvě další kategorie: za mimořádný přínos k reflexi novodobých dějin a za následováníhodné počiny při hájení principů demokracie, svobody a lidských práv.

Ústavní komise, která se rozšířila o externisty (například Jiřího Pehe nebo Petrušku Šustrovou), tak dostala větší manévrovací prostor. Vedle osobností v první kategorii – letos to byli nejdéle sloužící šéfredaktor Vatikánského rozhlasu Josef Koláček, odbojář Martin Janec a překladatelka Eva Kondrysová – mohla ocenit

i ty, kteří nacismus ani komunismus nezažili, avšak významně přispívají k jeho reflexi. Tentokrát to byli divadelníci Tomáš Vůjtek a Jiří Havelka. A mohla také zamířit do zahraničí a ocenit instituce, jejichž působení je aktuální i v přítomnosti. Cenu tak získal Institut pro demokracii ve východní Evropě (IDEE), který v různých zemích pomáhá odstraňovat dědictví komunismu, a sdružení Memorial, jež už téměř 30 let mapuje historii sovětských represí a dodržování lidských práv v dnešním Rusku.

Slavnostní ceremoniál se odehrál 23. listopadu v senátních prostorách – v Hlavním sále Valdštejnského paláce. Má to logiku, zvážíme-li, že ÚSTR je ze zákona spojen zejména se Senátem. Akci osobně zařídil předseda

Senátu Milan Štěch a na slavnostní předávání přišli místopředseda Jiří Šesták a senátoři Tomáš Czernin a Miroslav Nenučil. A pokud už zmiňujeme čestné hosty, nelze vynechat radu velvyslanectví USA v Praze pro politické a ekonomické záležitosti Jamese Märze, náměstka ministra vnitra pro státní službu Josefa Postráneckého a starostu Moravského Krumlova Tomáše Třetinu.

Pokračovalo se v tradici, kdy medaile společně předávají představitelé dvou partnerských institucí: ředitel Ústavu pro studium totalitních režimů Zdeněk Hazdra a předseda správní rady bratislavského Ústavu paměti národa Ondrej Krajňák. Už několik let se tak děje v Česku i na Slovensku, kde svá ocenění uděluje ÚPN. U nás